

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně Daniely Zemanové a soudců Zdeňka Kühna a Petra Mikeše v právní věci žalobce: V. L., zast. JUDr. Petrem Langerem, Ph.D., LL.M., advokátem se sídlem Sokolská třída 1331/31, Ostrava – Moravská Ostrava, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 15. 1. 2014, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 11. 3. 2015, čj. 20 Ad 7/2014 - 32,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.
- III. Ustanovenému zástupci žalobce, JUDr. Petru Langerovi, advokátovi, **s e p ř i z n á v á** odměna a náhrada hotových výdajů ve výši 3146 Kč, která bude proplacena z účtu Nejvyššího správního soudu do 30 dnů od právní moci tohoto rozhodnutí.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) podal žalobu proti rozhodnutí žalované, kterým mu byl zvýšen starobní důchod z důvodu nově dopočtené doby pojištění. Nesouhlasil

s provedeným výpočtem svého důchodu, podle jeho názoru nemělo být při stanovení výpočtového základu započítáno období let 1991 – 2004, kdy nepracoval.

[2] Žalovaná rozhodnutím ze dne 6. 12. 2013 zvýšila stěžovateli jeho starobní důchod na základě dodatečně započtené doby pojištění. Základní výměra důchodu činila 1400 Kč měsíčně a procentní výměra byla stanovena procentní sazbou z výpočtového základu 8904 Kč, což odpovídá osobnímu vyměřovacímu základu 10 078 Kč za roky 1986 – 2004. Procentní výměra byla snížena z důvodu předčasného přiznání důchodu o 577 dnů, výše procentní výměry činila 3 714 Kč.

[3] Napadeným rozhodnutím žalovaná zamítla námitky stěžovatele, které směřovaly proti období, které bylo zahrnuto do výpočtového základu. V odůvodnění uvedla, že období, v němž byl veden jako uchazeč o zaměstnání, je vykazováno jako vyloučená doba a nevede ke snížení výpočtového základu, neboť dochází ke snížení počtu dnů, které slouží jako podklad k výpočtu. Procentní výměra byla krácena z důvodu přiznání důchodu o 577 dnů dříve před dosažením důchodového věku.

[4] Krajský soud k námitce, dle které nemělo být při stanovení výpočtového základu zohledněno období let 1991 – 2004, odkázal na právní úpravu zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, zejména na ustanovení § 16 odst. 1, § 18 odst. 1 a odst. 4 tohoto zákona. Podle nich se do rozhodného období pro stanovení osobního vyměřovacího základu nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986, má-li pojištěnec v tomto období alespoň 5 let s vyměřovacím základem. Stěžovatel tuto podmínku v letech 1986, 1987, 1988, 1989 a 1990 splňoval, proto nelze vycházet z výdělků dosahovaných před 1. 1. 1986. Zákon o důchodovém pojištění nedává možnost pojištěnci zvolit si rozhodné období pro stanovení vyměřovacího základu, které by pro něho bylo výhodnější.

[5] Krajský soud dále konstatoval, že výdělek stěžovatele byl při výpočtu procentní výměry důchodu snížen zejména v důsledku dob, kdy nebyl evidován na úřadu práce, ani nepracoval. Žalobní námitka nebyla důvodná, proto krajský soud v souladu s § 78 odst. 7 s. ř. s. žalobu zamítl.

II. Obsah kasační stížnosti a vyjádření žalované

[6] Proti rozsudku krajského soudu podal stěžovatel kasační stížnost. Namítl nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení (§ 103 odst. 1 písm. a/ s. ř. s.). Podle názoru stěžovatele krajský soud aplikoval v jeho případě ustanovení zákona o důchodovém pojištění v rozporu s ústavním pořádkem, zejména s čl. 1 Ústavy a s čl. 30 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Za neústavní považoval část zákona o důchodovém pojištění, která stanoví, že do rozhodného období pro stanovení osobního vyměřovacího základu se nezahrnují roky před rokem 1986; osobní vyměřovací základ je měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období; jsou-li v rozhodném období vyloučené doby, snižuje se o ně počet kalendářních dnů připadajících na rozhodné období.

pokračování

[7] Nesouhlasil s tím, že do rozhodného období pro stanovení osobního vyměřovacího základu nebylo zahrnuto období do 31. 12. 1985, přestože v tomto období nepřetržitě pracoval, na rozdíl od doby po roce 1986, kdy byl převážně nezaměstnaný.

[8] Stěžovatel dále trval na tom, aby stížnostní body byly výslovně doplněny o námitky týkající se nesprávného snížení jeho mzdy z důvodu přiznání důchodu před dosažením důchodového věku. Dále žádal, aby mu žalovaná stanovila za období 1990 - 2004 stejný osobní vyměřovací základ jako za období 1986 - 1990, neboť byl účasten důchodového pojištění a nezaměstnanost od roku 1990 nezavinil.

[9] S ohledem na uvedené důvody stěžovatel navrhl zrušení napadeného rozsudku krajského soudu a vrácení mu věci k dalšímu řízení.

[10] Žalovaná ve vyjádření ke kasační stížnosti zopakovala, podle jakých ustanovení a jakým způsobem byl důchod stěžovatele stanoven. Tento postup byl proveden zcela v souladu se zákonem, od kterého neměla možnost se odchýlit. Navrhla zamítnutí kasační stížnosti jako nedůvodné.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud nenalezl žádné formální vady či překážky pro projednání kasační stížnosti, a proto přezkoumal v záhlaví označený rozsudek krajského soudu v rozsahu a v rámci kasační stížností uplatněných důvodů. Ověřil přitom, zda napadené rozhodnutí či řízení jeho vydání předcházející netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[12] Na úvod Nejvyšší správní soud odkazuje na ustanovení § 104 odst. 4 s. ř. s., podle kterého nejsou v řízení o kasační stížnosti přípustné námitky, které stěžovatel neuplatnil v řízení před krajským soudem, přestože tak učinit mohl. Z tohoto důvodu hodnotil jako nepřípustné námitky uvedené v závěru kasační stížnosti, které se týkaly výtek vůči nesprávnému snížení osobního vyměřovacího základu v letech 1990 - 2004. V řízení před krajským soudem stěžovatel uplatnil pouze námitku nesprávně stanovené doby rozhodné pro výpočet osobního vyměřovacího základu, tj. zahrnutí let, v nichž stěžovatel nepracoval. V napadeném rozhodnutí žalované je výpočet procentní části důchodu podrobně popsán a odůvodněn, stěžovatel měl tedy možnost s částí týkající snížení procentní výměry polemizovat v řízení o žalobě. Pokud tak neučinil, rozšíření námitek v řízení o kasační stížnosti není dle výše citovaného § 104 odst. 4 s. ř. s. přípustné.

[13] V projednávané věci byla stěžovatelem namítnuta neústavnost ustanovení zákona o důchodovém pojištění. Neoznačil konkrétní ustanovení zákona, z obsahu námítky lze dovodit, že jde zejména o § 16 odst. 1 a § 18 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění. Ustanovení § 16 odst. 1 zákona o důchodovém pojištění definuje osobní vyměřovací základ jako měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období a stanoví jeho výpočet, včetně zohlednění vyloučených dob. Podle § 18 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění se do rozhodného období pro stanovení osobního vyměřovacího

základu nezahrnují kalendářní roky před rokem 1986, pokud v takto stanoveném období pojištěnec měl aspoň 5 kalendářních roků s vyměřovacím základem.

[14] Ústavností uvedených ustanovení se již Ústavní soud v minulosti zabýval a neshledal ho v rozporu s ústavním pořádkem. Lze odkázat například na usnesení ze dne 24. 11. 2004, sp. zn. I. ÚS 99/03, případně na I. ÚS 2815/13 ze dne 21. 11. 2013. Také v těchto věcech spočívala podstata ústavních stížností v otázce, zda § 18 odst. 4 zákona o důchodovém pojištění stanoví dolní časovou hranici, před níž se nezohledňují dřívější příjmy, lze (z ústavního hlediska) aplikovat i na případy, kdy žadatel o důchod měl koncentrovány výdělečné doby před tímto datem a po tomto datu měl započítávány doby náhradní, spojené s nízkým příjmem. Ústavní soud dospěl k závěru, že v této skutečnosti nelze spatřovat porušení ústavní zásady rovnosti, ani článku 30 Listiny základních práv a svobod. Ústavní soud dále poukázal na článek 41 odst. 1 Listiny, podle kterého se lze práv uvedených v čl. 26, čl. 27 odst. 4, čl. 28 až 31, čl. 32 odst. 1 a 3, čl. 33 a 35 Listiny je možno se domáhat pouze v mezích zákonů, které tato ustanovení provádějí.

[15] Taktéž ve svém usnesení ze dne 9. 11. 2008, sp. zn. IV. ÚS 252/08, kterým Ústavní soud odmítl návrh na zrušení § 18 odst. 4 zákona č. 155/1995 Sb., konstatoval, že *"bylo věcí zákonodárce, aby při přijímání právní úpravy důchodového pojištění stanovil pravidla pro vznik nároku a stanovení jejich výše ... stanovenou hranici roku 1986 nelze vnímat jako projev svévole, v jehož důsledku by došlo k porušení subjektivního práva stěžovatele, neboť v roce 1996, kdy začal působit nový zákon o důchodovém pojištění, respektovala tato hranice dřívější desetileté rozhodné období podle § 12 odst. 3 zákona o sociálním zabezpečení, a toto období, které se každý rok o jeden rok prodlužuje, bylo zvoleno jako základ pro přechod k obecně stanovenému třicetiletému rozhodnému období (srov. Tröster, P. a kol. Právo sociálního zabezpečení. 4. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, str. 206-207). Délka rozhodného období pro výpočet důchodu je tak závislá pouze na skutečnosti, ve kterém roce dojde k přiznání důchodu, a v tomto směru nevytváří nerovné postavení pro žádného pojištěnce, který splní zákonem stanovené podmínky pro vznik nároku"*.

[16] Ústavní soud v mnoha svých rozhodnutích vyložil obsah ústavního principu rovnosti (např. nálezy ve věcech vedených pod sp. zn. Pl. ÚS 36/93 in Sb. n. u., sv. 1, str. 175 nebo č. 132/1994 Sb. zákonů, sp. zn. Pl. ÚS 5/95 in Sb. n. u., sv. 4, str. 205 nebo č. 6/1996 Sb., sp. zn. Pl. ÚS 33/96 in Sb. n. u., sv. 8, str. 163 nebo 185/1997 Sb. zákonů) a ztotožnil se v nich s chápáním rovnosti, tak jak ji pojal Ústavní soud ČSFR ve svém nálezu ze dne 8. 10. 1992, sp. zn. Pl. ÚS 22/92 (publikovaném pod č. 11 Sbírky usnesení a nálezů ÚS ČSFR). Ústavní soud ČSFR v něm vyložil, že zásadě rovnosti v právech je třeba rozumět tak, že právní rozlišování v přístupu k určitým právům nesmí být projevem libovůle, neplyne z ní však závěr, že by každému muselo být přiznáno jakékoli právo (srov. i nález Ústavního soudu ČR ze dne 21. 1. 2003 sp. zn. Pl. ÚS 15/02 in Sb. n. u., sv. 29, str. 79, nebo č. 40/2003 Sb. zákonů).

[17] Nejvyšší správní soud na základě výše citované judikatury Ústavního soudu ke stěžovatelem uplatněné námitce uvádí, že ustanovení zákona o důchodovém pojištění, která upravují stanovení osobního vyměřovacího základu a byla v projednávané věci aplikována při výpočtu starobního důchodu stěžovatele, neshledal v rozporu s ústavním pořádkem. Přestože lze konstatovat, že použití zejména § 18 odst. 4 zákona o důchodovém

pokračování

pojištění je pro stěžovatele nevýhodné, ustanovení samo o sobě není diskriminační a není výrazem svévolného poskytnutí větších či menších výhod určité skupině pojištěnců.

[18] Nejvyšší správní soud k otázce pojetí stanovení osobního vyměřovacího základu po účinnosti zákona o důchodovém pojištění z roku 1995 uvádí, že nezahrnutí příjmů z období před rokem 1986 má objektivní zdůvodnění – rozdíl v charakteru a povaze různých etap profesního života i dosažení kontinuity dříve platných důchodových systémů (shodně viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 10. 2007 č. j. 6 Ads 22/2006-73). Celkově je možno konstatovat, že zákon č. 155/1995 Sb. nezakládá nepřipustnou nerovnost, která by byla v rozporu s ústavním pořádkem.

IV. Závěr a náklady řízení

[19] Námitky stěžovatele nejsou z výše uvedených důvodů důvodné a Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost podle § 110 odst. 1, věty druhé, s. ř. s. zamítl.

[20] Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.) a žalovanému náklady řízení nevznikly. Proto soud rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

[21] Ustanovenému zástupci náleží odměna za dva úkony, tj. převzetí věci a podání kasační stížnosti, dle § 11 odst. 1 písm. a) a d) vyhl. č. 177/1996 Sb., což činí za použití § 9 odst. 2 stejné vyhlášky 2000 Kč (1000 Kč za každý úkon). Po připočtení náhrady režijních nákladů ve výši 600 Kč (2 x 300 Kč) a zvýšení o daň z přidané hodnoty (21%, tj. 546 Kč) činí celková částka odměny a nákladů ustanoveného zástupce 3146 Kč, které mu budou vyplaceny na jeho účet podle výroku III. tohoto rozhodnutí.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 26. října 2016

Daniela Zemanová
předsedkyně senátu